

Mr R.H. van de Beeten
CDA

Aan het Dagelijks Bestuur van het CDA
i.a.a. de Tweede Kamerfractie
t.k.n de leden van de Eerste Kamerfractie

Zevenaar, 25 augustus 2010

Betreft: congres over regeringsdeelname

Geachte bestuur,

Als er een regeerakkoord komt met de VVD en een gedoogakkoord met de heer Wilders, zal het CDA een congres houden om over deze stukken een oordeel te geven. Al tijdens de informatie van de heer Rosenthal besloot het partijbestuur tot een congres vanwege de grote weerstand tegen samenwerking met de heer Wilders. Aanvankelijk werd aangekondigd dat het congres het laatste woord over zo'n samenwerking zou hebben.

Collega Dölle en ik hebben onmiddellijk in een brief aan u erop gewezen, dat zowel staatsrechtelijk als vanwege het Program van Uitgangspunten het onjuist zou zijn het congres een dergelijk besluit te laten nemen. Daarna heeft uw bestuur, o.a. bij monde van de heer Houben tijdens een ledenvergadering van het CDA Gelderland in Arnhem, het oordeel van het congres formeel aangemerkt als een zwaarwegend advies.

Waarnemend voorzitter Bleker heeft echter onlangs opgemerkt, dat de congresuitspraak moeilijk door de fractie kan worden genegeerd. Daarmee krijgt het congres opnieuw een vrijwel beslissende stem. Staatsrechtelijk is en blijft dat uiterst bedenkelijk. De gang van zaken in de Tweede Kamerfractie wordt er immers door bepaald. De voorgenomen procedure is kennelijk om eerst het onderhandelingsresultaat voorlopig te beoordelen en vervolgens – ná het congres – als fractie een definitief oordeel te geven.

Was aanvankelijk de gedachte van het partijbestuur, dat het congres nee zou mogen zeggen waar de fractie in eerste instantie ja had gezegd, thans lijkt zich een ander een ander scenario te ontwikkelen, namelijk om de tegenstanders van samenwerking met de heer Wilders te bewegen hun verzet op te geven. De kans is groot dat het congres in september door het tijdsverloop zo onder druk komt vanwege de regeerbaarheid van het land dat men dan maar in arren moede de fractieleiding het voordeel van de twijfel geeft. Dan keert zich de aandacht

naar die fractieleden die deze samenwerking niet willen. Op hen zal dan druk worden uitgeoefend zich als ‘goede democraten’ te laten leiden door de congresuitspraak.

Ook deze gang van zaken is echter in strijd met de Grondwet en het Program van Uitgangspunten van het CDA. Artikel 14 van dat Program bepaalt uitdrukkelijk, dat parlementsleden in eigen verantwoordelijkheid handelen zonder opdrachten van anderen te aanvaarden. Het congres is dus noch bevoegd om een coalitie tegen te houden, noch om individuele Tweede Kamerleden voor te schrijven wél samenwerking met de heer Wilders goed te keuren. Het congres mag hooguit achteraf verantwoording over de genomen besluiten verlangen van de fractie en van individuele leden.

Hier zou nog tegenin gebracht kunnen worden, dat de Grondwet niet meer bepaalt dat Kamerleden zonder ruggespraak hun stem uit brengen. Met andere woorden: Kamerleden mogen vóórafgaand aan hun beslissing de mening van hun kiezers of partij peilen. Dat laatste is op zichzelf juist: zij mógen dat. Maar zij zijn daartoe niet verplicht. In de CDA-traditie past het niet op dit punt nu een andere koers te varen, zeker als het er om gaat tegenstanders in de fractie onder druk te zetten. Voor opvolgers, de kandidaten die opvolgen als zittende fractieleden doorschuiven naar het kabinet, geldt precies hetzelfde. Zij zijn niet zonder meer gebonden aan een beslissing van de fractie en zeker niet aan een oordeel van het congres.

Het partijbestuur heeft vroegtijdig in de formatie besloten tot een congres om dit orgaan in staat te stellen samenwerking met de heer Wilders tegen te houden. Dat was onjuist en uw bestuur is daarop teruggekomen. Het partijbestuur zou nu duidelijk moeten maken, dat het congres niet bedoeld is om het tegendeel af te dwingen.

Dit betekent voor de besluitvorming in de fractie en voor de gang van zaken in de formatie, dat het oordeel van de Tweede Kamerfractie over het onderhandelingsresultaat geen voorlopig oordeel kan zijn. Anders gezegd: als de tegenstanders in de Tweede Kamerfractie nee zeggen tegen dat onderhandelingsresultaat, dan hebben de voorstanders dat te respecteren en kan de fractieleiding niet anders dan melden aan de informateur dat er geen meerderheid van de drie onderhandelende partijen is voor het beoogde kabinet. Deze tegenstanders dwingen het resultaat van het congres af te wachten zou in ieder geval betekenen dat fundamentele staatsrechtelijke regels worden genegeerd, het eigen Program van Uitgangspunten en een decennialange traditie van verantwoording achteraf bij kabinetsformaties.

Daarbij is recent de vraag gerezen of het ‘agreement to disagree’ bij de beoordeling door tegenstanders in de Tweede Kamerfractie gewicht in de schaal mag werpen. Deze ‘overeenkomst’ is neergelegd in een verklaring van de heren Rutte, Wilders en Verhagen en houdt in dat er een verschil van mening bestaat over de vraag of de Islam een religie is of een politieke ideologie. De ondertekenaars aanvaarden van elkaar dat zij daar andere opvattingen over hebben. Daarmee is ogenschijnlijk het CDA-principe – geen bestrijding van de Islam – veilig gesteld. Er wordt wel gesteld door voorstanders van het beoogde kabinet, dat alle fractieleden daaraan nu gebonden zijn, zodat daarover geen discussie meer behoeft plaats te hebben. Die stelling is echter onjuist.

De besluitvorming over die verklaring is om te beginnen niet bepaald een grondige geweest. De tekst van de verklaring is geen voorwerp geweest van een weloverwogen discussie. Dat kan al worden afgeleid uit de snelheid waarmee de besluitvorming moet hebben plaatsgehad. Ik vernam zelfs, dat tijdens de fractievergadering de tekst enkel - en dan nog maar gedeeltelijk – is voorgelezen.

Dat geen sprake is van een goed doordachte stap kan inhoudelijk worden afgeleid uit de omstandigheid dat een dergelijk ‘agreement to disagree’ zeker niet acceptabel zou zijn geweest wanneer de heer Wilders de opvatting zou willen blijven uitdragen, dat het Jodendom een etnisch-nationalistische ideologie is die bestrijding verdient. Een dergelijke verklaring zou evenmin acceptabel zijn voor het CDA als de heer Wilders de opvatting zou willen blijven uitdragen, dat de Rooms-katholieke kerk verboden moet worden vanwege discriminatie van vrouwen en homoseksuelen. Waarom is het dan wel acceptabel als de heer Wilders blijft uitdragen dat de Islam geen godsdienst, maar een politieke ideologie is en de Koran verboden moet worden? Dit verschil in benadering zou alleen verklaard kunnen worden door de Islam als van een andere – lagere – orde te zien dan het Jodendom of het katholicisme. En dat was nu juist iets dat het CDA niet wilde.

Kortom: dat ‘agreement to disagree’ is politiek en moreel een volstrekt ondeugdelijke basis om een regeerakkoord op te baseren. Het zou vreemd zijn dat leden van de Tweede Kamerfractie dit niet meer zouden mogen aanvoeren als reden om al vóór het congres duidelijk te maken dat zij definitief niet instemmen met samenwerking met de heer Wilders.

Ik zou er dan ook – overigens op persoonlijke titel - met klem bij het partijbestuur op willen aandringen de leden duidelijk te maken, dat niet het congres over coalitievorming beslist en het congres de afweging die ieder fractielid maakt, ten volle dient te respecteren.

Gezien het principiële belang van het bovenstaande voor de wijd en zijd in de partij gaande discussies heb ik gemeend deze brief direct openbaar te moeten maken.

Met vriendelijke groet,

rb

R.H. van de Beeten

Eerste Kamer
Binnenhof 22,
Postbus 20017,
2500 EA DEN HAAG
070 3129200

Kantoor
Postbus 243,
6900 AE ZEVENAAR
0316 527752
0316 525340 fax

Privé
Aerdsedijk 22,
6913 KD AERDT
0316 248000
email: rm.aerdt@wxs.nl